

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**кафедра національної безпеки (сфера прикордонної діяльності) та управління
факультету підготовки керівних кадрів**

СИЛАБУС

**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВБ_5В «НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ»
за вибором**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 25 воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

Спеціальність: 256 Національна безпека (сфера прикордонної діяльності)

Кваліфікація: магістр національної безпеки (сфера прикордонної діяльності)

Професійна кваліфікація: офіцер оперативно-стратегічного рівня

Форма навчання: денна

Навчальна дисципліна «Науково-прикладні проблеми безпеки державного кордону» вивчається на другому (магістерському) рівні вищої освіти у галузі знань 25 Військові науки, національна безпека, безпека державного кордону зі спеціальності 256 Національна безпека (сфера прикордонної діяльності) для підготовки офіцерів оперативно-стратегічного рівня Державної прикордонної служби України.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Для цілей силабуса терміни вживаються у такому значенні:

автономність і відповідальність - здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності;

знання - осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (фактологічні) і теоретичні (концептуальні, методологічні);

інтегральна компетентність - узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

кваліфікація - офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами (вимогами);

кваліфікаційний рівень - структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня;

компетентність/компетентності - здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;

комунікація - взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності;

результати навчання - компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання;

уміння - здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання задач і проблем. Уміння поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) та практичні (на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів).

В межах курсу підготовка офіцера-керівника оперативно-стратегічного рівня здійснюється шляхом надання знань, вироблення вмінь та формування практичних навичок необхідних для виконання обов'язків на посадах керівного складу ДПСУ, формування здатності розв'язувати складні задачі і проблеми прикордонної діяльності у галузі

національної безпеки, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, інтегрування знань різних сфер національної безпеки, автономне прийняття рішень в складних і непередбачуваних умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог, що потребує застосування нових підходів і прогнозування, створення відповідної бази для подальшого професійного становлення та самовдосконалення з урахуванням конкретних потреб Державної прикордонної служби України.

I. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Науково-прикладні проблеми безпеки державного кордону» – забезпечення формування у ад'юнктів ад'юнктури Національної академії компетентності щодо виявлення, постановки та вирішення проблем безпеки державного кордону.

Завдання навчальної дисципліни «Науково-прикладні проблеми безпеки державного кордону»: проаналізувати феномен і геопросторові виміри безпеки державного кордону, а також місце і роль системи прикордонної безпеки в системах національної та міжнародної безпеки; провести декомпозицію актуальних загроз територіальній цілісності та непорушності державного кордону України; дослідити сутність глобалізації, окреслити глобалізаційні загрози транснаціонального та транскордонного характеру, можливості протидії ним у прикордонному просторі України; оцінити дієвість сучасних моделей безпеки державного кордону з урахуванням диференційованого безпекового середовища України та світової практики; проаналізувати систему моніторингу стану прикордонної безпеки державного кордону на стратегічному рівні та можливості щодо управління синергетичним потенціалом сталого розвитку системи безпеки державного кордону; визначити основні протиріччя у сфері безпеки державного кордону України та на їх основі окреслити шляхи вирішення науково-прикладних проблем безпеки державного кордону та розвитку прикордонної політики України.

ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у слухачів наступних програмних компетентностей:

А) загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 9. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 10. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 11. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Б) професійні компетентності:

ФК-1. Здатність до узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДПСУ та інших складових сектору безпеки і оборони України, розробки пропозицій, спрямованих на його вдосконалення.

ФК 2. Здатність до розроблення та реалізації загальних принципів правового оформлення і забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

ФК 4. Здатність до управління діяльністю центрального органу виконавчої влади, його структурних підрозділів, а також територіальних органів Державної прикордонної служби України в повсякденних умовах, участі у боротьбі з організованою злочинністю та протидії незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів, участі у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України.

ФК 5. Здатність до організації застосування сил та засобів ДПСУ з метою участі в обороні України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. .

ФК 10 . Здатність до компетентної комунікації з суб'єктами забезпечення національної безпеки, виконання координаційних функцій, налагодження стратегічних комунікацій з громадськістю з питань, які відносяться до компетенції ДПСУ. Оцінка рівня компетентності здійснюється за рівнем засвоєння підходів та принципів здійснення комунікації з іншими суб'єктами забезпечення національної безпеки для обґрунтування спільних заходів для забезпечення ефективності прикордонної діяльності.

ФК 11. Здатність до організації діяльності прикордонних представників України з питань, пов'язаних з підтримання режиму державного кордону України, виконання пов'язаних із цим міжнародних договорів, створення умов для мирного розв'язання прикордонних конфліктів та інцидентів на державному кордоні України. Оцінка рівня

компетентності здійснюється за рівнем засвоєння методик координації діяльності суб'єктів прикордонної безпеки, їх застосування для обґрунтування заходів для забезпечення ефективності прикордонної діяльності в інтересах спільного виконання завдань та вирішення спірних питань, оцінювання стану прикордонно-представницької роботи.

Оцінка ступеню сформованості компетентності здійснюється за результатами оцінки розуміння моделі прикордонної безпеки на міжнародному, національному та регіональних рівнях, оцінювання слухачами безпекового прикордонного середовища та обґрунтованості пропозицій щодо підвищення рівня прикордонної безпеки, обґрунтування ролі і місця прикордонної безпеки у системі національної безпеки, формування змісту відносин між її підсистемами.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення слухачами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 4. Виявляти та прогнозувати ризики від впливу реальних та потенційних загроз прикордонній безпеці, обґрунтовувати заходи щодо їх мінімізації на міжнародному, регіональному, національному та місцевому рівнях, застосовуючи технологію аналізу ризиків та кримінального аналізу. Оцінка досягнення результату здійснюється за результатами теоретичних знань щодо застосування методики дослідження безпекового середовища та за ступенем обґрунтованості пропозицій щодо зниження рівня небезпеки, адекватністю обраної моделі оцінки безпекового середовища, повнотою врахування факторів обстановки та обраних методів дослідження загроз, уразливості, впливу та ризиків у цілому.

ПРН 6. Здійснювати управління прикордонною діяльністю, застосовуючи методи стратегічного планування, реалізації стратегій, оцінювання їх ефективності та результативності. . Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння методик оцінки рівня прикордонної безпеки, їх застосування для обґрунтування заходів щодо забезпечення ефективності прикордонної діяльності в різних умовах обстановки, станах та режимах функціонування.

ПРН 8. Управляти проектами і програмами міжнародного та національного характеру, що реалізуються у сфері прикордонної діяльності. Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння теоретичних знань щодо методики розробки та оцінювання ефективності проектів та програм спрямованих на забезпечення прикордонної безпеки, їх застосування для обґрунтування заходів щодо забезпечення прикордонної діяльності.

ПРН 12. Проводити дослідження проблемних ситуацій у сфері прикордонної діяльності різного рівня складності, застосовуючи сучасні методи наукового пізнання. Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння методик дослідження рівня прикордонної безпеки, стану безпекового середовища, прогнозування сценаріїв розвитку

обстановки, їх застосування для обґрунтування заходів щодо забезпечення ефективності прикордонної діяльності в різних умовах обстановки, станах та режимах функціонування.

ПРН 14. Розробляти системи стратегічного, поточного і оперативного контролю, володіти сучасними методами управління у сфері прикордонної діяльності. Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння моделей реалізації функцій управління, методик їх дослідження, їх застосування для обґрунтування заходів щодо забезпечення ефективності прикордонної діяльності.

ПРН 16. Розробляти організаційні структури, адекватні концепціям, стратегіям, цілям і завданням, внутрішнім і зовнішнім умовам діяльності прикордонного відомства, здійснювати розподіл (делегування) функцій, повноважень і відповідальності між виконавцями. Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння методик дослідження та формування організаційних структур управління, їх застосування для обґрунтування організаційно-штатних змін та оцінювання спроможності структур управління до виконання управлінських завдань.

ПРН 17. Вміти формувати управлінські рішення для підвищення ефективності діяльності ДПСУ, її органів та структурних підрозділів на різних рівнях управління і в умовах невизначеності. Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння методик обґрунтування параметрів рішень, їх застосування для обґрунтування та оцінювання прогнозованої ефективності рішень на різних рівнях управління і в умовах невизначеності.

ПРН 18. Володіти методами спостереження та опису, ідентифікації та класифікації, інструментами аналізу для вирішення управлінських і дослідницьких завдань. Оцінка досягнення результату здійснюється за рівнем засвоєння методик дослідження, їх застосування для обґрунтування рекомендації щодо підвищення ефективності управління та оперативно-службової діяльності ДПСУ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Науково-прикладні проблеми безпеки державного кордону» ад'юнкти повинні:

знати:

сутність феномену безпеки державного кордону;

геопросторові виміри безпеки державного кордону: глобальний, регіональний, локальний (національний);

актуальні загрози безпеці державного кордону України;

основи забезпечення безпеки державного кордону України;

сутність, цілі та напрями реалізації прикордонної політики;

моделі безпеки державного кордону в сучасній світовій практиці, їх можливості;

основи державного управління безпекою державного кордону;
 сутність основних механізмів управління безпекою державних кордонів (світовий досвід);
 напрями розвитку прикордонної політики України;
 підходи щодо удосконалення прикордонної діяльності, базових складових сучасної моделі охорони та захисту державного кордону України в контексті реалізації інтегрованого управління кордонами;

вміти:

оцінювати сучасне безпекове середовище та прогнозувати вплив воєнних, транснаціональних та транскордонних загроз національним інтересам України в її прикордонному просторі;
 проводити декомпозицію загроз безпеці державного кордону різного характеру;
 місце прикордонної безпеки України в сучасній структурі глобальної та регіональної безпеки;
 аналізувати стан систем міжнародної (глобальної, регіональної) безпеки;
 обґрунтовувати та порівнювати напрями, підходи, механізми забезпечення прикордонної безпеки України та реалізації її прикордонної політики;
 планувати та проводити заходи з прикордонно-представницької роботи;
 визначити основні протиріччя у сфері безпеки державного кордону України;
 обґрунтовувати шляхи вирішення науково-прикладних проблем безпеки державного кордону та розвитку прикордонної політики України;

ознайомитись з:

досвідом політики зарубіжних країн і наднаціональних інституцій в сфері забезпечення прикордонної безпеки;
 теоретичними аспектами протидії асиметричним загрозам (воєнним конфліктам, міжнародному тероризму) у сучасному глобалізованому світі;
 концептуальними та організаційно-правовими засадами регулювання глобальних та регіональних міграційних потоків в контексті інтегрованого (комплексного) управління кордонами.

Особливості вивчення розділів, модулів, тем дисципліни.

Навчальна дисципліна складається із чотирьох тем, послідовність вивчення яких обумовлена логікою її викладання. З метою опрацювання кожної теми робочою програмою навчальної дисципліни визначено тематику аудиторних занять у формі лекцій, групових, індивідуальних та семінарських занять. Ті питання, які не заплановані до

розгляду на аудиторних заняттях за розкладом, підлягають самостійному опрацюванню ад'юнктами під час індивідуальної роботи та самостійної підготовки. Консультації з ад'юнктами проводяться перед семінарськими заняттями та іспитом.

Взаємозв'язок з іншими дисциплінами: вивчення дисципліни «Науково-прикладні проблеми безпеки державного кордону» здійснюється у взаємозв'язку з навчальними дисциплінами: «Методологія наукових досліджень», «Правові засади забезпечення охорони державного кордону», «Технічні проблеми безпеки державного кордону», «Методи математичного моделювання».

Вивчення дисципліни закінчується складанням диференційованим заліком.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Безпека державного кордону України в системах безпеки вищих рівнів

Безпека державного кордону та її просторові характеристики. Феномен безпеки державного кордону. Місце й роль безпеки державного кордону в системах безпеки.

Геопросторові виміри безпеки державного кордону. Глобальна система безпеки державного кордону. Регіональна система безпеки державного кордону.

Національний вимір безпеки державного кордону. Безпека державного кордону як вид національної безпеки. Структура національної системи безпеки державного кордону.

Нормативно-правові засади національної безпеки України в прикордонній сфері. Законодавство України у сфері національної безпеки. Нормативно-правові акти з питань охорони та захисту державного кордону України.

Система безпеки державного кордону України. Геопросторові виміри безпеки державного кордону України. Структури та організації регіональної системи безпеки державного кордону та їх вплив на національну систему безпеки державного кордону України. Місце і роль безпеки державного кордону в системі національної безпеки України.

Тема 2. Загрози територіальній цілісності та суверенітету України

Загрози національним інтересам України на сучасному етапі. Особливості та класифікація сучасних загроз національній безпеці. Загальний нарис безпекової ситуації навколо України. Загрози життєво важливим інтересам України як результат зміни міжнародної воєнно-політичної ситуації.

Сучасні війни та воєнні конфлікти. Сутність війни та основні теорії її походження. Локальна війна та воєнний конфлікт.

Класифікації воєн та воєнних конфліктів. Ознаки класифікації воєн. Класифікації воєнних конфліктів. Асиметрія воєнного конфлікту.

«Гібридна» війна та її особливості. Основні підходи до розуміння поняття «гібридна» війна. Мета, завдання та методи «гібридної» війни.

Інформаційно-психологічна складова «гібридної» війни. Основні підходи до розуміння поняття «інформаційна війна». Мета, завдання та методи інформаційно-психологічних війн. Механізми ведення інформаційно-психологічних війн та основні форми впливу на масову свідомість.

Захист територіальної цілісності та суверенітету України як проблематика її національної та прикордонної безпеки. Актуальні загрози територіальній цілісності та непорушності державного кордону України. Забезпечення ефективної протидії загрозам територіальної цілісності та суверенітету України.

Тема 3. Глобалізаційні виклики та загрози безпеці державного кордону України

Глобалізація як світосистемний феномен. Глобалізація як основна тенденція розвитку сучасної світової системи. Глобалізаційні виклики та загрози міжнародній та національній безпеці.

Транснаціональні виклики і транскордонні загрози безпеці державного кордону України. Міжнародний тероризм і транснаціональна злочинність як виклики світовому співтовариству. Нелегальна міграція як транскордонна загроза прикордонній безпеці України.

Виклики та загрози глобалізації для безпеки державного кордону України. Міжцивілізаційний конфлікт цінностей та криза ідентичності. Асиметрія соціально-економічного розвитку країн як наслідок транснаціоналізації світової економіки. Міжнародний тероризм і неконтрольоване розповсюдження звичайного озброєння та зброї масового ураження. Інтенсифікація міграційних процесів як наслідок загострення ресурсно-екологічної та демографічної ситуації в світі.

Можливості подолання глобалізаційних викликів і загроз та запобігання їх прояву у прикордонному просторі України. Актуальні транскордонні загрози прикордонній безпеці України. Напрями та механізми реалізації державної політики України у сфері протидії глобалізаційним викликам та загрозам її прикордонній безпеці.

Тема 4. Моделі безпеки державного кордону в сучасній світовій практиці

Прикордонна політика як специфічний напрям національної та регіональної політики. Сутність, цілі та напрями реалізації прикордонної політики. Варіанти реалізації прикордонної політики в сучасній світовій практиці.

Державне управління безпекою державного кордону як владний інструмент реалізації прикордонної політики України. Державне управління безпекою державного кордону як сфера державного управління національною безпекою України. Принципи державного управління безпекою державного кордону та механізми їх реалізації. Європейський досвід управління безпекою державних кордонів як «дорожня карта» в реалізації прикордонної політики України.

Концептуальні засади інтегрованого управління безпекою державних кордонів. Принципи, функції та механізми інтегрованого (комплексного) управління безпекою державних кордонів. Чотирьохрівнева модель управління безпекою державних кордонів. Основи співробітництва в контексті інтегрованого управління безпекою державних кордонів.

Регулювання міграційних потоків в контексті інтегрованого управління безпекою державних кордонів. Візова політика та процедури на державному кордоні. Реадмісія осіб та надання притулку. Управління інформацією та аналіз ризиків. Боротьба з корупцією.

Розвиток прикордонної політики України. Напрями правового регулювання відносин у сфері безпеки державного кордону України. Загальна структура розвитку безпеки державного кордону України на засадах інтегрованого управління. Методичні аспекти розробки стратегії інтегрованого управління безпекою державного кордону в контексті реалізації прикордонної політики України.

Удосконалення прикордонної діяльності в системі безпеки державного кордону України. Інтеграція видів прикордонної діяльності в єдину структуру. Удосконалення кадрового забезпечення прикордонної діяльності. Розвиток прикордонної інфраструктури та технічне оснащення прикордонних структур на засадах системного підходу.

Інформаційне забезпечення інтегрованого управління кордонами. Інформатизація прикордонної діяльності. Удосконалення багаторівневої інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи.

III. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Семестр	кредитів	Кількість годин				Форма підсумкового контролю
			аль	ито	рни	Аудиторна робота	
							Ди ф. залі к

					лекції	групові заняття	контрольна робота	підсумковий контроль	усього	науковий реферат		
1		3	90	32	10	18		4	29	29	29	+
Усього за дисципліну		3	90	32	10	18		4	29	29	29	+

**IV. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА РОЗДІЛАМИ (МОДУЛЯМИ),
ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ**

№ модуля	№ теми	Назва теми	Кількість годин								
			Загальна	Усього аудиторних годин	Аудиторна робота				Індивідуальна робота		Самостійна робота
					лекції	групові заняття	контрольна робота	підсумковий контроль	усього	науковий реферат	
	1	Безпека державного кордону України в системах безпеки вищих рівнів	18	6	2	4			6	6	6
	2	Загрози територіальній цілісності та суверенітету України	24	6	2	4			6	6	12
	3	Глобалізаційні виклики та загрози безпеці державного кордону України	18	6	2	4			8	8	4
	4	Моделі безпеки державного кордону в сучасній світовій практиці	28	12	4	6	2		9	9	7
Іспит			2	2				2			
Усього за дисципліну			90	32	10	18	2	2	29	29	29

VI. ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
1 курс					
1 семестр					
1			18	Безпека державного кордону України в системах безпеки вищих рівнів	
	1	лекція	2	<i>Безпека державного кордону та її просторові характеристики</i> 1. Феномен безпеки державного кордону. 2. Місце й роль безпеки державного кордону в системах безпеки.	[2.1]; [3.11-3.13]
	2	групове заняття	2	<i>Геопросторові виміри безпеки державного кордону</i> 1. Глобальна система безпеки державного кордону. 2. Регіональна система безпеки державного кордону.	[2.1]; [3.2, 3.6, 3.10]
	3	групове заняття	2	<i>Національний вимір безпеки державного кордону</i> 1. Безпека державного кордону як вид національної безпеки. 2. Структура національної системи безпеки державного кордону.	[2.1, 2.2]; [3.2, 3.3]
		самостійна робота	2	<i>Нормативно-правові засади національної безпеки України в прикордонній сфері</i> 1. Законодавство України у сфері національної безпеки. 2. Нормативно-правові акти з питань охорони та захисту державного кордону України.	[1.1.-1.5]; [1.6.-1.19]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
		самостійна робота	4	<i>Система безпеки державного кордону України</i> 1. Геопросторові виміри безпеки державного кордону України. 2. Структури та організації регіональної системи безпеки державного кордону та їх вплив на національну систему безпеки державного кордону України. 3. Місце і роль безпеки державного кордону в системі національної безпеки України.	[2.1, 2.2]; [3.2, 3.3, 3.6, 3.10]
		індивідуальна робота	6	<i>Виконання наукового реферату за обраною темою</i>	[1.1.-1.17.]; [2.1]; [2.2]; [3.1.-3.15]
2			24	Загрози територіальній цілісності та суверенітету України	
	1	лекція	2	<i>Загрози національним інтересам України на сучасному етапі</i> 1. Особливості та класифікація сучасних загроз національній безпеці. 2. Загальний нарис безпекової ситуації навколо України. 3. Загрози життєво важливим інтересам України як результат зміни міжнародної воєнно-політичної ситуації.	[2.1]; [2.2]; [3.2]; [3.3]; [3.4]
	2	групове заняття	2	<i>Сучасні війни та воєнні конфлікти</i> 1. Сутність війни та основні теорії її походження. 2. Локальна війна та воєнний конфлікт.	[2.2]; [3.2]; [3.3]; [3.4]
		самостійна робота	4	<i>Класифікації воєн та воєнних конфліктів</i> 1. Ознаки класифікації воєн.	[2.2]; [3.2]; [3.3]; [3.4]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
				2. Класифікації воєнних конфліктів. 3. Асиметрія воєнного конфлікту.	
	3	групове заняття	2	<i>«Гібридна» війна та її особливості</i> 1. Основні підходи до розуміння поняття «гібридна» війна. 2. Мета, завдання та методи «гібридної» війни.	[2.2]; [3.2]; [3.3]; [3.4]
		самостійна робота	4	<i>Інформаційно-психологічна складова «гібридної» війни</i> 1. Основні підходи до розуміння поняття «інформаційна війна». 2. Мета, завдання та методи інформаційно-психологічних війн. 3. Механізми ведення інформаційно-психологічних війн та основні форми впливу на масову свідомість.	[2.2]; [3.2]; [3.3]; [3.4]
		самостійна робота	4	<i>Захист територіальної цілісності та суверенітету України як проблематика її національної та прикордонної безпеки</i> 1. Актуальні загрози територіальній цілісності та непорушності державного кордону України. 2. Забезпечення ефективної протидії загрозам територіальної цілісності та суверенітету України.	[2.2]; [3.2]; [3.3]; [3.4]
		індивідуальна робота	6	<i>Виконання наукового реферату за обраною темою</i>	[1.1-1.17]; [2.1]; [2.2]; [3.1-3.15]
3			18	Глобалізаційні виклики та загрози безпеці державного кордону України	
	1	лекція	2	<i>Глобалізація як світосистемний феномен</i> 1. Глобалізація як основна тенденція розвитку сучасної	[2.2]; [3.1]; [3.5]; [3.15]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
				світової системи. 2. Глобалізаційні виклики та загрози міжнародній та національній безпеці.	
	2	групове заняття	2	<i>Транснаціональні виклики і транскордонні загрози безпеці державного кордону України</i> 1. Міжнародний тероризм і транснаціональна злочинність як виклики світовому співтовариству. 2. Нелегальна міграція як транскордонна загроза прикордонній безпеці України.	[2.2]; [3.1]; [3.5]; [3.15]
	3	групове заняття	2	<i>Виклики та загрози глобалізації для безпеки державного кордону України</i> 1. Міжцивілізаційний конфлікт цінностей та криза ідентичності. 2. Асиметрія соціально-економічного розвитку країн як наслідок транснаціоналізації світової економіки. 3. Міжнародний тероризм і неконтрольоване розповсюдження звичайного озброєння та зброї масового ураження. 4. Інтенсифікація міграційних процесів як наслідок загострення ресурсно-екологічної та демографічної ситуації в світі.	[2.2]; [3.1]; [3.5]; [3.15]
		самостійна робота	4	<i>Можливості подолання глобалізаційних викликів і загроз та запобігання їх прояву у прикордонному просторі України</i> 1. Актуальні транскордонні загрози прикордонній безпеці	[2.2]; [3.1]; [3.5]; [3.13]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
				України. 2. Напрями та механізми реалізації державної політики України у сфері протидії глобалізаційним викликам та загрозам її прикордонній безпеці.	
		індивідуальна робота	8	<i>Виконання наукового реферату за обраною темою</i>	[1.1-1.17]; [2.1]; [2.2]; [3.1-3.15]
4			28	Моделі безпеки державного кордону в сучасній світовій практиці	
	1	лекція	2	<i>Прикордонна політика як специфічний напрям національної та регіональної політики</i> 1. Сутність, цілі та напрями реалізації прикордонної політики. 2. Варіанти реалізації прикордонної політики в сучасній світовій практиці.	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]
	2	групове заняття	2	<i>Державне управління безпекою державного кордону як владний інструмент реалізації прикордонної політики України</i> 1. Державне управління безпекою державного кордону як сфера державного управління національною безпекою України. 2. Принципи державного управління безпекою державного кордону та механізми їх реалізації. 3. Європейський досвід управління безпекою державних кордонів як «дорожня карта» в реалізації прикордонної	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
				політики України.	
	3	групове заняття	2	<p><i>Концептуальні засади інтегрованого управління безпекою державних кордонів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи, функції та механізми інтегрованого (комплексного) управління безпекою державних кордонів. 2. Чотирьохрівнева модель управління безпекою державних кордонів. 3. Основи співробітництва в контексті інтегрованого управління безпекою державних кордонів. 	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]
		самостійна робота	4	<p><i>Регулювання міграційних потоків в контексті інтегрованого управління безпекою державних кордонів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Візова політика та процедури на державному кордоні. 2. Реадмісія осіб та надання притулку. 3. Управління інформацією та аналіз ризиків. 4. Боротьба з корупцією. 	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]
	4	лекція	2	<p><i>Розвиток прикордонної політики України</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напрями правового регулювання відносин у сфері безпеки державного кордону України. 2. Загальна структура розвитку безпеки державного кордону України на засадах інтегрованого управління. 3. Методичні аспекти розробки стратегії інтегрованого управління безпекою державного кордону в контексті реалізації прикордонної політики України. 	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
	5	групове заняття	2	<i>Удосконалення прикордонної діяльності в системі безпеки державного кордону України</i> 1. Інтеграція видів прикордонної діяльності в єдину структуру. 2. Удосконалення кадрового забезпечення прикордонної діяльності. 3. Розвиток прикордонної інфраструктури та технічне оснащення прикордонних структур на засадах системного підходу.	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]
		самостійна робота	3	<i>Інформаційне забезпечення інтегрованого управління кордонами</i> 1. Інформатизація прикордонної діяльності. 2. Удосконалення багаторівневої інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи.	[1.17]; [2.1]; [3.1]; [3.5]; [3.13]; [3.14]
		контрольна робота	2	<i>Обґрунтування моделі безпеки державного кордону у визначених умовах</i>	
		індивідуальна робота	9	<i>Виконання наукового реферату за обраною темою</i>	[1.1-1.17]; [2.1]; [2.2]; [3.1-3.15]
Іспит			2		
Разом за 1 семестр			90		
Разом за I курс			90		
Усього за дисципліну			90		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тематика наукових рефератів:

1. Феномен прикордонної безпеки та систематизація її сфери.
2. Геопросторова модель прикордонної безпеки.
3. Визначення основних параметрів глобальної системи прикордонної безпеки.
4. Визначення основних параметрів регіональної системи прикордонної безпеки.
5. Визначення основних параметрів національної системи прикордонної безпеки.
6. Формалізація системи охорони та захисту державного кордону як компоненти національної системи прикордонної безпеки.
7. Система забезпечення прикордонної безпеки України в загальній системі забезпечення національної безпеки.
8. Моделі прикордонної безпеки в сучасній світовій практиці.
9. Декомпозиція транснаціональних і транскордонних загроз прикордонній безпеці.
10. Диференціація безпекового середовища України у прикордонній сфері.
11. Компаративний аналіз основних концепцій прикордонної безпеки.
12. Синтез системи прикордонної безпеки в умовах «закритих кордонів».
13. Синтез системи прикордонної безпеки в умовах «відкритих кордонів».
14. Синтез системи прикордонної безпеки в умовах «фільтраційних кордонів».
15. Синтез системи прикордонної безпеки на основі концепції «інтегроване управління кордо».
16. Аналіз принципів інтегрованого управління безпекою державних кордонів.
17. Чотирьохрівнева модель інтегрованого управління безпекою державних кордонів.
18. Аналіз синергетичного потенціалу системи прикордонної безпеки.
19. Прикордонна політика як специфічний напрям національної та регіональної політики.
20. Державне управління прикордонною безпекою як владний інструмент реалізації прикордонної політики України.
21. Визначення основних протиріч та напрямів розвитку у сфері безпеки державного кордону України.
22. Формування систем принципів сталого розвитку системи прикордонної безпеки України.
23. Визначення основних шляхів удосконалення прикордонної діяльності в системі прикордонної безпеки України.

VIII. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ І ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ТИХ ХТО НАВЧАЄТЬСЯ

1. Поточний (модульний) контроль:

За тематикою навчальної дисципліни ад'юнктам видається індивідуальне завдання, за результатами виконання якого вони повинні відпрацювати та надати для перевірки контрольну роботу за обраною темою.

2. Підсумковий контроль:

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння слухачами знань у галузі прикордонної безпеки України та механізмів її забезпечення.

Підсумковий контроль проводиться у формі складання тестового завдання (за допомогою ПЕОМ або письмово) згідно вимог затверджених матеріалів для проведення іспиту з дисципліни «Прикордонна безпека України».

Оцінювання слухачів здійснюється згідно «Інструкції з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького» та «Положення про систему поточного і підсумкового оцінювання знань слухачів і курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького».

3. Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума кількості балів	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою для іспиту
5.00-4.51	A	відмінно	Слухач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
4.50-4.01	B	дуже добре	Слухач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
4.00-3.51	C	добре	Слухач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
3.50-3.01	D	задовільно	Слухач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
3.00-2.6	E	достатньо	Слухач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
2.59-2.00	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Слухач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1.99-0,00	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Слухач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

IX. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Нормативно-правові акти

1.1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). Законодавство України, сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0&p=1302073712873870>.

1.2. Конвенція ООН з морського права / Міжнародний документ від 10.12.1982. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_057.

1.3. Закон України «Про основи національної безпеки України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.351), № 964-IV. Законодавство України, сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс] // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.

1.4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст.527), № 2411-VI Законодавство України, сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс] // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.

1.5. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208), № 1777-XII. Законодавство України, сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс] // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=661-15>.

1.6. Договір між Україною і Республікою Білорусь про державний кордон (м. Київ, 12.05.1997 р). Закон України від 18.07.97 № 491/97-ВР “Про ратифікацію Договору між Україною і Республікою Білорусь про державний кордон” // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 265.

1.7. Закон України від 06.04.2000 № 1633-III “Про ратифікацію Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон та Додаткового протоколу до Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон щодо передачі у власність Україні ділянки автомобільної дороги Одеса — Рені в районі населеного пункту Паланка Республіки Молдова, а також земельної ділянки, по якій вона проходить, і режиму їх експлуатації” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 201.

1.8. Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон (м. Київ, 28.01.2003 р). Закон України від 20.04.04 № 1681-IV “Про ратифікацію Договору між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон” // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 32. –

Ст. 386.

1.9. Закон України від 15.07.94 № 114/94-ВР “Про ратифікацію Договору між Україною і Словацькою Республікою про режим українсько-словацького державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань” // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 33. – Ст. 304.

1.10. Закон України від 12.05.2004 № 1714-IV “Про ратифікацію Договору між Україною та Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань” // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 35. – Ст. 417.

1.11. Закон України від 22.11.95 № 447/95-ВР “Про ратифікацію Договору між Україною та Угорською Республікою про режим українсько-угорського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань” // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 44. – Ст. 321.

1.12. Договір про Європейський Союз (консолідована версія станом на 01.01.2005). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.

1.13. Договір про запровадження Конституції для Європи (проект) від 18.07.2003 – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.

1.14. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 01.01.2005) // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_017&p.

1.15. Єдиний європейський акт. Угода від 17.02.86 // . – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.

1.16. Закон України від 06.04.2000 № 1633-III “Про ратифікацію Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон та Додаткового протоколу до Договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон щодо передачі у власність Україні ділянки автомобільної дороги Одеса – Рені в районі населеного пункту Паланка Республіки Молдова, а також земельної ділянки, по якій вона проходить, і режиму їх експлуатації” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 201.

1.17. Концепція інтегрованого управління кордонами, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.10.2010 № 2031 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 83, ст. 2918). Законодавство України, сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2031-2010-%F0>

1.18. Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 «Про Стратегію національної безпеки України», сайт Президента України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua/documents/396.html>

1.19. Указ Президента України від 06.04.2011 № 399/2011 «Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України», сайт Президента України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/13368.html>.

2. Базова

2.1. Литвин М. М. Інтегроване управління кордонами. Підручник. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2011. – 510 с.

2.2. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : Підручник / Г. П. Ситник. – 2012. – 544 с.

3. Допоміжна

3.1. Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек. – М., 2001. – 480 с.

3.2. Бодрук О. Глобальні і регіональні системи безпеки: сучасна і перспективна роль України: Монографія / О. Бодрук, Д. Лукьяненко та ін. Глобальні трансформації і стратегії розвитку. – К., 1998. – С. 130 – 143.

3.3. Бодрук О. Національна безпека України: історія і сучасність: Монографія / Н. Маслова – Лисичкина, О. Бодрук, В. Вradій, О. Гончаренко, М. Горелов, Е. Лисицин. – К. : Ін – т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 1993. – С. 38 – 40; 54 – 68; 73 – 77.

3.4. Бодрук О. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти : Монографія / О. Бодрук. – К. : НІПМБ, 2001 – 300 с.

3.5. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / Иммануил Валлерстайн [пер. с англ.]. – М. : Логос, 2003. – 368 с.

3.6. Голунов С. Безопасность пограничных пространств / С. Голунов // Международные процессы. – М., 2007. – № 2. – С. 67 – 77.

3.7. Голунов С. В. Безопасность американо – мексиканской границы: опыт пограничной политики США / С. В. Голунов // США – Канада: экономика, политика, культура. – М., 2008. – № 4. – С. 123 – 144.

3.8. Голунов С. В. Безопасность и международное сотрудничество в поясе новых границ России / А. Ю. Быков, Л. Б. Вардомский, С. В. Голунов и др. – М., Волгоград : Научно – образовательный форум по международным отношениям, 2002. – 674 с.

3.9. Голунов С. В. Безопасность российско – казахстанской границы в восприятии политических элит РФ и РК / С. В. Голунов // Арало – Каспийский регион в истории и культуре Евразии. Материалы научной конференции. Часть 2. Актобе : изд – во Актобинского гос. ун – та им. Г. Жубанова, 2006. – С. 18 – 25.

3.10. Голунов С. В. Пограничная безопасность. Зарубежный опыт / С. В. Голунов // Космополис. – М., 2008. – № 2 (21). – С. 43 – 64.

3.11. Голунов С. В. Пограничная безопасность: проблема концептуализации / С. В. Голунов // Вестник Волгоградского государственного университета. – Волгоград, 2008. – Сер. 4. История. Регионоведение. Международные отношения. – Вып. 12. – С. 45 – 54.

3.12. Дем'янюк Ю. А. Прикордонна безпека: концептуальний підхід до дефініції поняття / Ю. А. Дем'янюк // Гілея : науковий вісник : збірник наукових праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2012. – Випуск 67. – С. 446 – 451.

3.13. Мельников О. Г. Державне управління у сфері прикордонної безпеки в умовах європейської інтеграції України : автореф. дис. на здобут. вч. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 – теорія та історія державного управління / Мельников Олександр Григорович – К, 2011. – 28 с.

3.14. Пограничная политика: учебное пособие / Под ред. В. А. Дмитриева. – М. : ПА ФСБ РФ, 2010. – 244 с.

3.15. Сытник Г. П. Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / состав.: Г. П. Сытник, В. И. Абрамов, В. Ф. Смолянюк и др. ; под общ. Редакцией Г. П. Сытника. – К. : НАДУ, 2012. – 496 с.

Х. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1.1. Наукова електронна бібліотека періодичних видань Національної академії наук України. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

1.2. Електронна бібліотека Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/catalogue/6/>.

1.3. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>.

1.4. Бібліотека соціологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу : <http://www.socd.univ.kiev.ua/PUBLICAT/index.phtml>.

1.5. Електронна бібліотека інституту соціології Національної академії наук України. – Режим доступу : http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php.

1.6. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.). – Режим доступу : <http://www.psylib.kiev.ua>.

1.7. Інтернет – портал «Національна безпека». – Режим доступу : <http://nationalecurity.org.ua/>.